

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ

В статті розглянуто проблему виконання самостійної роботи студентами у процесі впровадження кредитно-модульної системи оцінювання знань, розкрито діяльність педагога в умовах кредитно-модульної системи та визначено форми, методи самостійної роботи, вимоги до процесу самостійної роботи студентів.

Ключові слова: самостійна робота, кредитно-модульна система, особистісні якості, саморегуляція, самоуправління, самооцінка.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Завершення ХХ століття означилося відвертим обґрунтуванням і визначенням чинною відкритої гуманістичної парадигми освіти. В українському освітньому просторі її репрезентовано особистісно орієнтованим підходом. Наявність у теорії й практиці чималої кількості різноаспектних концепцій навчання студентів у сучасному вузі засвідчує якісно новий етап у розвитку педагогіки професійної підготовки фахівців для різних галузей народного господарства. До визначальних ознак цього етапу варто віднести:

- принципів зміни в поглядах на освіту (культурний процес визнання гуманістичних цінностей паритетними формами взаємодії його учасників);
- перманентна змінюваність уявлень про особистість (цілісність соціального й суб'єктивного з притаманною автономністю, незалежністю, рефлексією, саморегуляцією та ін., що сприяє гнучкій участі в педагогічному процесі, є її системоутворюючим стрижнем);
- змінюваність ставлення до кожного студента лише як до об'єкта педагогічного впливу (студент – суб'єкт освіти, власного життя з виразними унікальними індивідуальними особливостями);
- створення умов для належного розвитку особистісних якостей, властивостей (підтримання індивідуальної самобутності – визначальна мета освіти);
- синтез педагогіки реального педагогічного процесу з новітніми надбаннями психолого-педагогічних досліджень (визнання механізму інтеріоризації як пріоритетного в особистісному розвитку, що забезпечує персоналізацію, самоідентифікацію, прагнення самоактуалізації та саморозвитку).

Відтак сучасна професійна підготовка фахівців у вищій педагогічній школі України поступово відходить від усталеної впродовж десятиліть парадигми формування особистості із заздалегідь прогнозованими властивостями. Натомість утверджується дослідження актуальних аспектів теорії освіти в сенсі особистісно зорієнтованого культурнодоцільного процесу, актуалізується сприяння й стимулювання розвитку внутрішнього, почасти прихованого потенціалу особистості з опорою на соціокультурні досягнення людства загалом. Водночас результати тривалих спостережень за вузівським процесом у закладах III-IV рівнів акредитації (Мукачівський гуманітарно-педагогічний інститут, педагогічний інститут Прикарпатського університету, Галицька академія м. Івано-Франківська та ін.) свідчать, що в освітньому просторі України досить переконливо утвердилась низка досить дискусійних, як на наш погляд, ознак. Це:

- предметно-центрована спрямованість освітнього процесу (опанування студентами готовою інформацією, навчання конкретному предмету чи дисципліні зі щонайменшим урахуванням механізмів міжпредметного інтегрування тощо);
- гіперболізація формальних цінностей освіти (устремління до одержання відмінних оцінок; зростання кількості медалістів тощо);
- домінування зовнішніх атрибутів освітнього процесу (студент – слухняний виконавець вказівок й зауважень викладачів);
- зорієнтованість викладачів на діяльність згідно методичних рекомендацій, методичних посібників, підручничого матеріалу, запозичень чужого досвіду тощо;
- авторитарність як визначальний принцип педагога в системі налагодження стосунків на міжособистісному рівні зі студентами;
- нівелювання методологічних засад у діяльності педагогів у сучасних умовах полікультурності, поліетнічності й поліконфесійності та ін.

Варто зазначити те, що в останнє десятиліття в освітньому просторі України потерпає сукупність внутрішніх стимулів до саморозвитку вузів. Чималою причиною вважаємо не лише створення, а й стрімке збільшення кількості вузів недержавної форми власності. Природно, що від такого підходу потерпає пріоритет особистісно зорієнтованої освіти, оскільки на вибір вузу він стає (чи не стає) стратегічним завданням закладу. Натомість саме означений нами підхід вирізняється з-поміж інших виключною актуальністю.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Різні аспекти його забезпечення знаходимо в працях Ш.Амонашвілі (гуманно-особистісний підхід), І.Зимньої (особистісно-діяльнісний підхід), Б.Гершунського (філософія сучасної освіти у вузі), В.Краєвського (природа педагогічного знання), І.Підласого (діагностика педагогічних проектів), О.Кононко (особистісно-розвивальні функції навчання), В.Семиченко (специфічна природа педагогічної діяльності), О.Пехоти, І.Зязюна (концепції професійного розвитку праці педагогів) та ін. [2; 3].

Формулювання цілей статті... Мета статті – розглянути процес самостійної роботи студентів за умови впровадження кредитно-модульної системи оцінювання знань.

Виклад основного матеріалу... Для порушеного питання розглядаємо за важливий і висновок гуманістичної психології щодо сутності справжньої освіти. А саме – з т. з. цінностей самоактуалізації особистості актуально опанувати способами та засобами задля трансформації кожного в таку якість, коли стає спроможним уникнення суперечностей та протиставлень з аналогічними цінностями й інтересами інших і суспільства загалом. Природним є визнання кожного як особистості, а не її нівелювання згідно усталених норм і приписів.

Отож, важливо не просто включати студента у виконання завдання, а створювати максимальні умови для набуття кожним власного досвіду розвитку, способів самоорганізації, самоактуалізації не лише в навчанні, а й у соціальному побуті. Одним з найвдаліших чинників розвитку й саморозвитку студентів розглядаємо їх самостійну роботу в процесі навчальної діяльності.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях самостійну роботу розглядають як вищу форму навчальної діяльності, яка спрямовується на ефективне опанування об'єктивним досвідом, на розвиток і самовдосконалення пізнавальної сфери майбутнього спеціаліста. Дослідження свідчать, що навчальній діяльності студентів притаманна поліфакторна обумовленість. Динаміка взаємодії об'єктивних факторів у структурі навчальної діяльності визначає її прикінцеві результати. Однак найвищих успіхів можна досягти лише за умови сформованості високого рівня структури власної діяльності студентів та їх позитивної мотивації.

Впровадження кредитно-модульної системи оцінювання знань загалом актуалізує завдання індивідуально-диференційованого підходу до організації навчальної діяльності студентів. Завдання викладача полягає в тому, щоб допомогти кожному студенту віднайти найраціональніші прийоми та способи роботи шляхом активізації його найрозвинутіших особистісних якостей. Відповідно спрогнозовані способи, дотичні до індивідуально-психологічних характеристик, обумовлять прикінцеві очікувані результати. Практично, кредитно-модульна система оцінювання знань стимулює формування індивідуального стилю навчальної діяльності. Його становлення можемо розглядати і як загальне вдосконалення структури особистості. Самостійна робота студентів у вищій школі в контексті означеної проблеми стимулює і загальні здібності до навчання, що, за твердженням Ю.Фокіна, після двадцяти років поступово гальмуються [4].

Діяльність педагога в умовах кредитно-модульної системи орієнтується, передусім, на виховання особистісних якостей студентів, їх високу працездатність, усвідомлення доцільності щоденної праці, контролю за одержаними результатами. Тому, актуальними засобами педагогічного впливу виступають інтерес до навчання, опанування професією, успішне проходження логічно обумовлених етапів оцінювання знань, можливість покращання рейтингового рівня завдяки належній старанності й самоорганізації.

За такого підходу кожен студент об'єктивно стає відповідальним за власні успіхи, досягнення максимальних можливостей, найповнішої реалізації особистісного потенціалу професійної майстерності.

Розуміючи, що самостійна робота охоплює різноманітні види зазвичай індивідуальної, а не колективної діяльності поза навчанням, без безпосередньої участі викладача, вирішальне значення мають саморегуляція та самоуправління. Їх основними принципами виступають системність, активність, усвідомлення тощо. Зазначимо, що викладач адекватно цілепокладає саморегуляцію на те, щоб у вільний від занять час кожен студент зміг співвіднести свої можливості з вимогами навчальної діяльності й усвідомити завдання, як її суб'єкт. Адже, кредитно-модульна система уможливорює послідовний поступ кожного студента з етапу на етап

навчальної діяльності. І за наявності дотичної мотивації забезпечує досягнення очікуваних результатів. На цей процес значний вплив має оцінка викладача та самооцінка студента. Отож, і педагоги, і студенти взаємодіють. Окрім цього, для досягнення очікуваних результатів від самостійної роботи, важливо реалізувати також основні функції управління навчальною діяльністю, а також забезпечити дотримання низки вимог:

- самостійна робота ґрунтується на попередній обізнаності студента зі змістом матеріалу з дисципліни (дисциплін);
- в основу самостійної діяльності покладаються нові завдання, а її мета цілепокладається на досягнення якісно вищого рівня розвитку, її досконалості;
- самостійна робота є здебільшого чи виключно самостійною, отож, передбачає наявність належного навчально-методичного супроводу.

До основних форм і методів самостійної роботи студентів відносимо наступні:

1. Науково-технічну творчість (опанування навичками роботи з різноманітними матеріалами, інструментами в контексті дисциплін образотворчого циклу, в т. ч. трудового виховання);

2. Предметні гуртки, проблемні групи, наукові товариства (залучення студентів у найрізноманітніші об'єднання задля посилення їх професійної підготовки, покращання успішності загалом) та ін.

Задля гнучкості використання всього потенціалу самостійної роботи, наводимо окремі приклади її програмування за усталеним алгоритмом для дисциплін методичного циклу.

Методика українського народознавства

Виховні завдання

Назва гри	Виховання					
	моральне	трудове	фізичне	естетичне	розумове	національне

Освітні завдання

Назва гри	Знання						Інші
	про довкілля	про природу	математичні	побутові	історичні	регіональні	

Мовленнєві завдання

Назва гри	Словник	Діалог	Звуко-вимова	Грамматика	Розповідь	Образна народна мова

Назва програми

Назва гри	Вікова група	Розділи					
		гра	музика	фізкультура	ознайомлення з навколишнім	математика	інші

Робота з художніми текстами

Висновки... Незважаючи на те, що в нормативних документах, які регламентують освітню діяльність вузів, самостійна робота окреслюється низкою параметрів, у т.ч. часовими характеристиками, останні обумовлюють чимало труднощів у самоосвіті студентів.

Сьогодні, в умовах кредитно-модульної системи оцінювання знань, традиційні способи й засоби забезпечення самостійної роботи однозначно потребують перегляду, вдосконалення й інтегрування з іншими видами діяльності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Зайченко І.В. Педагогіка. – Чернігів, 2003. – С. 40-56; 158-183.
2. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. – М.: Просвещение, 1985. – 208с.
3. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века (В поисках нравственно-ориентированных образовательных концепций). – М.: Совершенство, 1998. – 329 с.
4. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе. – М.: Академия, 2002. – 234 с.

Аннотація
Н.В.Лысенко

Самостоятельная работа студентов в процессе внедрения кредитно-модульной системы оценивания знаний

В статье рассмотрено проблему выполнения самостоятельной работы студентами в процессе внедрения кредитно-модульной системы оценивания знаний, раскрыта деятельность педагога в условиях кредитно-модульной системы и определены формы, методы самостоятельной работы, требования к процессу самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: самостоятельная работа, кредитно-модульная система, личностные качества, саморегуляция, самоуправление, самооценка.

Summary
N.V.Lysenko

The students' individual work in the process of introduction of the credit-module system of knowledge evaluation

The problem of performing of individual work by the students in the process of introduction of the credit-module system of knowledge evaluation is examined in the article; the teacher's activity in the conditions of credit-module system is revealed; the forms, methods of individual work, demands to the process of the students' individual work are determined.

Key words: individual work, credit-module system, personal qualities, self-regulation, self-managing, self-estimation.

Дата надходження статті до редакції

„20” лютого 2007р.

УДК 37.018 (045)

Л.А.МАШКІНА,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ М.МОНТЕССОРИ

В статті розглядаються концептуальні засади гуманістичної педагогіки М.Монтессорі, показана нова філософія виховання. Проаналізовано погляди видатного італійського педагога щодо методів формування незалежної та вільної особистості дитини.

Ключові слова: гуманістична педагогіка, план „самобудівництва” дитини, „духовний ембріон”, „всотуючий розум”, сензитивні періоди, підготовлене середовище, дидактичний матеріал Монтессорі, Монтессорі-вчитель.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Система М.Монтессорі, яка користується світовим визнанням і одержала широке розповсюдження – чудовий приклад ефективної практичної реалізації ідей вільного виховання, могутнього гуманістично орієнтованого педагогічного напрямку, що виник в Європі й Америці на рубежі XIX-XX ст.

От уже майже століття ім'я М.Монтессорі (1870-1952) – психіатра і психолога, досвідченого дитячого лікаря і філософа, невтомного вченого-дослідника і жагучого подвижника нових гуманістичних ідей приковує до себе неослабну увагу громадськості, причому не тільки педагогічної. Їй присвячені десятки книг і сотні статей на більшості мов світу. Дивовижна, як дитинство, педагогіка Монтессорі, увійшовши в XX ст., продовжує власний шлях, залучаючи у своє коло усе більшу кількість країн, учителів, дітей. Це відбувається тому, що такого органічного сплаву різних знань про людину, що дають наука і філософія, релігія і мистецтво, синтезовані М. Монтессорі в цілісну „Педагогічну антропологію”, у світовому досвіді ще не було. У результаті багаторічної напруженої творчої діяльності їй удалося створити струнку систему, яка завдяки високому технологізму може бути перенесена в дошкільне, шкільне, сімейне виховання.

Світове визнання технологія М.Монтессорі одержала завдяки таким головним особливостям, як гуманістичний підхід до виховання і навчання дітей, віра у безмежні можливості розвитку дитини, опора на її самостійність та індивідуальність. Метою виховання в технології італійського педагога є розкриття духовного та інтелектуального потенціалу дитини, засобами ж здійснення мети виступають не зовнішні впливи на особистість, а створення спеціально підготовленого середовища, своєрідної „духовної екології” [5]. В наш час